

## Przeciw wykluczeniu. Wsparcie Polaków przebywających i pracujących czasowo w Królestwie Niderlandów

**Paweł Kaczmarczyk, Magdalena Lesińska, Renata Stefańska**

Na migracyjnej mapie mobilności Polaków szczególne miejsce zajmuje Królestwo Niderlandów. Stało się tak pomimo tego, że kraj ten nie znalazł się w grupie państw, które zdecydowały się na bezwarunkowe otwarcie rynku pracy już w maju 2004 roku (Wielka Brytania, Irlandia i Szwecja), nastąpiło to dopiero w roku 2007. Jednak już od roku 2006 Królestwo Niderlandów było krajem, w którym notowano największą dynamikę napływu polskich migrantów. W konsekwencji, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, kraj ten stał się czwartym najważniejszym „rynkiem migracyjnym” dla Polaków – szacunki GUS wskazują na obecność w tym kraju od 92 do 110 tys. osób (po roku 2007). Z kolei z danych holenderskich wynika, że w 2012 roku liczba zarejestrowanych imigrantów z Polski zbliżała się do 70 tys., a szacunki uwzględniające zatrudnienie czasowe i sezonowe sięgały 150 czy nawet 200 tys. osób. W ostatnich latach Polacy stali się jedną z najważniejszych grup imigranckich w tym kraju.

*W okresie  
poakcesyjnym Polacy  
stali się jedną z  
najważniejszych  
grup imigranckich w  
Królestwie  
Niderlandów*

Relatywnie wysoki wśród Polaków w Królestwie Niderlandów – choć trudny do oszacowania – jest udział migrantów czasowych, często sezonowych. Wynika to w dużej mierze ze specyfiki holenderskiego rynku pracy z silnie rozwiniętym sektorem agencji pracy tymczasowej. W istocie, rola agencji – biorąc pod uwagę obecny kształt migracji z Polski do Królestwa Niderlandów – jest trudna do przecenienia: dostępne dane wskazują, iż udział Polaków zatrudnionych w tym kraju za pośrednictwem wyspecjalizowanych agencji (działających legalnie bądź nie) sięgać może nawet 60% całej populacji imigrantów z Polski, którzy dotarli do tego kraju w ostatnich latach.

Zderzenie warunków panujących w Królestwie Niderlandów (silnie sezonowy charakter popytu na pracę cudzoziemców, wysoce elastyczny rynek pracy z najwyższym w UE wskaźnikiem osób zatrudnionych na podstawie umów czasowych, zdecentralizowany system polityczny z istotną rolą decydentów na szczeblu lokalnym, swoisty „kryzys integracyjny” w odniesieniu do imigrantów z poprzednich fal napływu) z konkretną grupą polskich migrantów o określonym profilu prowadzi do sytuacji kryzysowych, które rezonują na poziomie debaty medialnej i politycznej.

Możliwe jest wskazanie kilku obszarów krytycznych czy też obszarów wyzwań dla polityki obu krajów – Polski i Królestwa Niderlandów:

- 1) Rynek pracy oraz system zabezpieczenia społecznego, w tym rola agencji pracy tymczasowej.
- 2) Rynek mieszkaniowy, który w przypadku Królestwa Niderlandów stanowi jeden z najbardziej krytycznych obszarów problemowych.
- 3) Integracja w wymiarze społecznym, politycznym i kulturowym, ze szczególną rolą kompetencji językowych oraz systemu edukacyjnego.
- 4) Debata polityczna i publiczna w Królestwie Niderlandów na temat migracji z Polski i innych krajów Europy Środkowo-Wschodniej.

Analiza doświadczeń polskich migrantów w Królestwie Niderlandów umożliwia sformułowanie następujących rekomendacji:

## REKOMENDACJE

**Niezbędne jest kontynuowanie działań zmierzających do jak najlepszej oceny statystycznego i jakościowego obrazu zjawiska najnowszych migracji Polaków do Królestwa Niderlandów.** Wiedza na ten temat jest wciąż niepełna. Największe braki wiedzy dotyczą struktury Polaków przebywających w Królestwie Niderlandów oraz realizowanych przez nich strategii migracyjnych. Obecne rozwiązania dotyczące zbierania danych – bazujące na systemie rejestracji – nie sprawdzają się wobec relatywnie dużego znaczenia migracji czasowych/sezonowych. Warto rozważyć odwołanie się do szeroko zakrojonych badań panelowych (np. *Labour Force Survey*) albo/oraz badań dedykowanych, umożliwiających dotarcie do osób obecnie nieuchwytnych dla systemu rejestracji. Biorąc pod uwagę zauważalną tendencję do wydłużania pobytu, a nawet osiedlania się, **konieczne staje się zainicjowanie programów badawczych nakierowanych na szeroko rozumiane procesy integracji** – w wymiarze ekonomicznym, społecznym, politycznym i kulturowym.

*Do zrozumienia fenomenu współczesnych migracji do Królestwa Niderlandów konieczne są pogłębione badania*

**Warto realizować badania analizujące w sposób pogłębiony społeczne i ekonomiczne skutki migracji Polaków do Królestwa Niderlandów.** Jak pokazuje przykład Wielkiej Brytanii, rzeczowa i poparta analitycznym potencjałem dyskusja publiczna może być swoistą przeciwwagą dla pełnego stereotypów przekazu medialnego i politycznego.

**Wskazana jest intensyfikacja działań w obszarze dyplomacji publicznej zmierzających do pogłębiania (tworzenia?) świadomości w społeczeństwie holenderskim, iż Polacy są obywatelami UE, z czego wynikają określone obowiązki, ale również określone prawa, w których obywatele polscy są w dużej mierze zrównani z obywatelami holenderskimi.** W tym kontekście odnośnie do nich doświadczeń z napływem „pracowników-gości” z krajów słabiej rozwiniętych nie ma podstaw, a co gorsza utrwała negatywne stereotypy i może utrudniać proces integracji.

*Działania w sferze dyplomacji publicznej powinny zmierzać do ugruntowania w społeczeństwie holenderskim wizji Polaków jako obywateli UE*

**Konieczna jest krytyczna refleksja nad pojęciem Polonii (diaspory polskiej) oraz przededefiniowanie roli i obowiązków państwa polskiego**

*Konieczność przededefiniowania i*

**wobec obywateli przebywających (czasowo lub nie) poza granicami kraju** w obliczu zmiany charakteru i struktury migracji z Polski w okresie po akcesji Polski do UE. Przemyslenia/przeedefiniowania wymaga w szczególności model wsparcia obywateli polskich przebywających za granicą. Powinien on uwzględniać specyfikę danego kraju oraz samych migracji (między innymi ich czasowy charakter). Niezbędnym działaniem jest lepsze rozpoznanie polskiej diaspory i ocena jej możliwości/potencjału dla rozwoju Polski (współpraca biznesowa, sieci kontaktów). Ocena ta winna się odnosić zarówno do osób od dawna zamieszkujących za granicą, jak i przedstawicieli najnowszych fal migracyjnych. Rozwiązywanie wielu kwestii o krytycznym znaczeniu dla polskich migrantów w Królestwie Niderlandów (np. w odniesieniu do mieszkalnictwa czy edukacji) wymaga istnienia silnych partnerów instytucjonalnych dla strony holenderskiej (ale także dla strony polskiej jako źródło wiedzy o aktualnych problemach i potrzebach polskich migrantów). Dlatego **konieczna jest ocena potencjału organizacji polonijnych i wsparcie tych z nich, które w bliskiej przyszłości mogą wziąć na siebie ciężar reprezentacji interesów środowiska.**

*wzmocnienia  
wsparcia organizacji  
polonijnych w  
Królestwie  
Niderlandów*

**Istotnym elementem działań publicznych powinna być kontynuacja działań zmierzających do przekazywania migrantom i potencjalnym migrantom wiarygodnych i praktycznych informacji na temat pobytu, pracy, zabezpieczenia społecznego i integracji w Królestwie Niderlandów.** Działalność informacyjna powinna być realizowana w obu krajach – Polsce i Królestwie Niderlandów. Informacja powinna odnosić się w szczególności do sfery rynku pracy oraz zabezpieczenia społecznego. Pakiet informacyjny musi wskazywać na specyfikę holenderskiego rynku pracy, w tym sektora agencji pracy tymczasowej, oraz zawierać szczegółowe dane pozwalające uniknąć problemów związanych z tą formą zatrudnienia (charakter kontraktu, sposoby zgłaszania nadużyć, możliwości dochodzenia swoich praw), jasno definiować prawa i obowiązki polskich imigrantów w Królestwie Niderlandów, a także wskazywać instytucje, w których można dochodzić swoich praw lub uzyskać wsparcie w tym zakresie.

*Skuteczne działania  
informacyjne  
wymagają  
zaangażowania  
wielu kanałów  
przekazu oraz  
stworzenia nowych,  
także o  
niekonwencjonalnym  
charakterze*

**W celu efektywnego dotarcia do zainteresowanych należy wykorzystać przede wszystkim polskie placówki dyplomatyczne, organizacje polonijne i parafie działające w Królestwie Niderlandów oraz media.** Warto rozważyć sfinansowanie wydawania czasopisma dla polskich migrantów w Holandii, w których omawiane byłyby bieżące problemy migrantów oraz publikowane byłyby porady prawne, oferty np. kursów integracyjnych itp. Z uwagi na fakt, że wielu z polskich migrantów nie ma dostępu do internetu, czasopismo powinno ukazywać się także w wersji drukowanej i być rozprowadzane za pośrednictwem instytucji polskich i holenderskich, z którymi Polacy mają najczęstszą styczność.

**Polskie instytucje publiczne powinny położyć specjalny nacisk na monitorowanie sytuacji osób zatrudnianych za pośrednictwem agencji pracy tymczasowej oraz podnosić te kwestie na poziomie stosunków bilateralnych.** Zamiast jednak koncentracji na przypadkach negatywnych, warto propagować pozytywne doświadczenia, np. poprzez tworzenie i publikowanie listy tych agencji, które nie tylko poddały się certyfikacji, ale

*Niezbędny jest stały  
monitoring praktyki  
zatrudniania  
Polaków w  
Królestwie  
Niderlandów, w tym*

również dbają o wysokie standardy świadczonych usług. Polskie instytucje powinny podejmować wszelkie możliwe działania, by zapobiegać przypadkom dyskryminacji i nielegalnym praktykom w tak kluczowych obszarach jak rynek pracy czy mieszkalnictwo. **W praktyce powinno to oznaczać intensyfikację oraz rozszerzenie katalogu działań podejmowanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej oraz Państwową Inspekcję Pracy.**

*działania agencji  
pracy tymczasowej*

**Konieczna jest pogłębiona współpraca ze stroną holenderską.** W szczególności dotyczy to tych działań, które mogą przyczynić się do poprawy sytuacji migrantów z Polski: poprawa jakości i dostępności informacji, zmiany w odniesieniu do systemu rejestracji w GBA (objęcie nim migrantów krótkookresowych), zwalczanie patologii w sferze pośrednictwa pracy oraz nielegalnych praktyk pracodawców i pośredników (m.in. zwiększenie efektywności Inspekcji Pracy, określenie maksymalnych wartości potrąceń, weryfikacja faktycznego czasu pracy), zachęcanie do nauki języka niderlandzkiego, udziału w programach integracyjnych i inne działania prointegracyjne (oferta dobrowolnej nauki języka oraz kursów orientacyjnych dla obywateli UE, wsparcie szkół z dużym udziałem uczniów z nowych krajów członkowskich).

*Nieodzowna jest  
ściśła współpraca z  
instytucjami  
holenderskimi na  
różnych szczeblach  
(ze szczególną rolą  
administracji  
lokalnej i  
regionalnej)*

**Współpraca ta powinna odbywać się nie tylko na szczeblu rządowym, ale i samorządowym, a także dotyczyć organizacji branżowych, związków zawodowych oraz organizacji pozarządowych.** Warto wykorzystać potencjał punktów informacyjno-interwencyjnych funkcjonujących już w Królestwie Niderlandów. Specyfika systemu administracyjnego w Królestwie Niderlandów, a zwłaszcza jego zdecentralizowana struktura, warunkują **konieczność podejmowania działań na szczeblu lokalnym i regionalnym.** Działania na poziomie krajowym mogą/powinny mieć przede wszystkim kierunkowy charakter.

**Szczegółnej kontroli wymagają warunki mieszkaniowe Polaków pracujących w Królestwie Niderlandów,** zwłaszcza tych zatrudnianych przez agencje pracy tymczasowej. Mieszkalnictwo to jeden z krytycznych obszarów warunkujących sytuację socjalno-ekonomiczną Polaków w Królestwie Niderlandów. Powiązanie kontraktu związanego z pracą z mieszkaniem prowadzi do wielu sytuacji patologicznych i z łatwością staje się podstawą do uzależnienia pracownika do pracodawcy/agencji pracy tymczasowej.

*Konieczność  
monitoringu  
warunków  
mieszkaniowych  
Polaków pracujących  
w Królestwie  
Niderlandów*

**Niezbędna jest lepsza informacja o systemie edukacyjnym w Królestwie Niderlandów, szczególnie dla osób zamierzających wyjechać z dziećmi (zwłaszcza w starszym wieku).** Sposób organizacji i funkcjonowanie systemu szkolnictwa w Królestwie Niderlandów są oceniane negatywnie przez wielu przebywających tam Polaków. W tym kontekście **warto poszukiwać i promować najlepsze praktyki w tym zakresie oraz dążyć do zastąpienia klas przejściowych klasami wielokulturowymi,** szczególnie w obliczu pogłębiającej się tendencji Polaków do osiedlania się w tym kraju.

*System edukacyjny  
w Królestwie  
Niderlandów  
wymaga zmian w  
kierunku wsparcia i  
wzmocnienia  
znaczenia klas  
wielokulturowych*

*Rekomendacje sformułowano na podstawie wyników projektu „Wsparcie Polaków przebywających czasowo w Królestwie Niderlandów – uwarunkowania i możliwe działania publiczne” realizowanego przez Fundację Ośrodek Badań nad Migracjami, współfinansowanego ze środków Ministerstwa Spraw Zagranicznych w ramach programu „Pomoc Polonii i Polakom za granicą” w 2012 roku.*

**Fundacja Ośrodek Badań nad Migracjami**

**KONTAKT**

www.obmf.pl  
kontakt@obmf.pl  
+48 692 863 652